

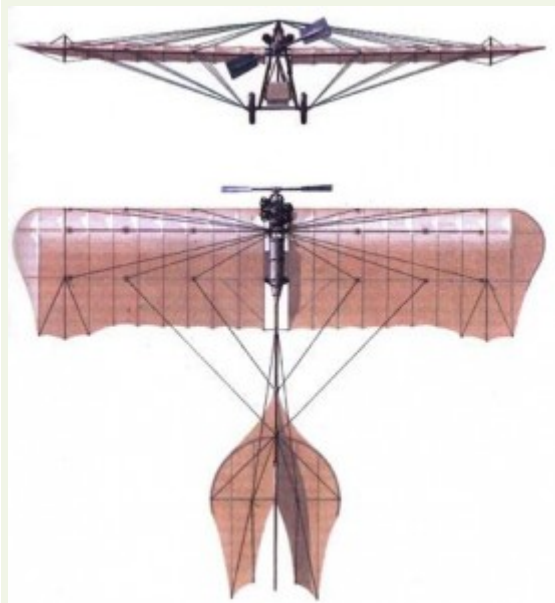
Když se v březnu roku 1911 poprvé vznesla do vzduchu česká operní pěvkyně Božena Láglerová, byl to nejen úspěch pro ní samotnou, i pro ženskou emancipaci, ale i pro české létání vůbec. Stala se totiž první českou a rakousko-uherskou pilotkou. Její diplom má číslo 37, ale je to u nás teprve druhý, mezinárodně vydaný pilotní průkaz.

Grade znovu létá

Hans Grade

Létání se Láglerová učila na letounku typu Grade. Konstruktorem byl Hnas Grade , strojní inženýr s malou dílnou na závodní motocykly v Magdeburgu. Očarován počátky letectví, se rozhodl přesedlat a začal se aviatice nadšeně věnovat. Nejen konstrukcím, ale posléze i škole létání. Jeho činnost nebyla ale vedena nějakým nezištnými pedagogickými úmysly. Grade učil létat na letounu své konstrukce, navíc na letounu, který si každý žák pomáhal stavět a nakonec si jej i pro létání koupil.

Letounek samotný měl velmi jednoduchou konstrukci, trup tvořila doslova jediná bambusová trubka. I ocasní plochy byly z ohnuté bambusové tyče a pilot seděl pod křídlem na zavěšené plátěné sedačce, za letu přímo ve vrtulovém víru. Inu každý adept si tak vychutnával létání opravdu na vlastní kůži.

Gradeho letouny byly známy tedy nejen svou lehkou a pružnou konstrukcí, ale i nezaměnitelnými tvary křídel a ocasních ploch. V siluetě připomínaly tulipánový květ. Samozřejmě letounek neměl nějak úžasné letové vlastnosti, každopádně na svou dobu to byl jeden z nejlepších školních letounů a svému tvůrci Hansemu Grade přinesl nezastupitelné místo v dějinách aviatiky. Jeho škola poblíž Borku u Lipska byla ve své době i jedinečným místem setkávání průkopníků vzduchu z celé Evropy.

Mimochodem, Grade měl s českými zeměmi i čilé obchodní styky. V Kladenské Poldovce si nechal v roce 1909 udělat novou klikovku do svého leteckého motoru. To by samo o sobě nebylo až tak zajímavé, ale Grade s touto původní hřídelí v motoru letěl i svůj poslední let, 3. června 1934!

Dopoledne

Je neděle dopoledne a do hangáru v Mladé Boleslavi zajíždí „platák“ s něčím, co připomíná chmelnici. Občas nějaká trubka a hlavně strašná spousta lan a drátů. A obrovská mosazná nádrž. Při bližším pohledu začínáte mít pocit, že by to mohlo vzdáleně připomínat letadlo. Kdyby to ovšem mělo křídla. Ty jsou do hangáru dopraveny po chvíli a po dalších třech hodinách neustálého šroubování, utahování a zase povolování, se podaří najít místo pro všechny výplety křídel a trupu, a letounek je kompletní. Konstruktor Petr Svoboda je s „dílem,“ konečně spokojen. Pokoušeli jsme se mu i s jeho manželkou pomáhat, ale podle mého, jsme mu spíš překáželi. „Já raději dělám sám. Pak vím kde co je a co kam patří. Další pomocníci jenom starosti přidělávají. A kecaj. Kecat se má v hospodě, ne u práce,“ dodává.

Grade v podání Petra Svobody, úspěšného konstruktéra leteckých replik (Fokker Dr-1, Aeronka, Neuport 12,) je přeci jenom trochu jiný než originál. „Je to spíš napodobenina,“ říká konstruktér. „Místo bambusu jsem musel použít duralové trubky, protože by to letadlo nikdo neschválil.“ Další drobné úpravy se týkají řízení (originál by řízen „kniplem“ trčícím z křídla směrem dolů a přitahováním ovládající výškovku, pohybem do stran se ohýbaly konce křídel – to místo křidélek, a kroucením „kniplu“ se ovládala směrovka – takže, žádné nožní řízení!).

Motorovou jednotkou se místo původního čtyřválcového V, s 24 koňskými silami, stal osvědčený Trabant, osazený reduktorem na snížení otáček a vrtulí s úctyhodnou délkou 1,6 metru.

Odpoledne

Je neděle odpoledne a po trávě letiště se pod plynem pohybuje cosi co vzdáleně připomíná letadlo. „To je tedy vrána,“ komentuje s úsměvem aeroplán Vladimír Handlík, předseda Nadačního fondu Metoděje Vlacha, který letounek zakoupil a jak všichni doufáme, bude i provozovat. „Půjde –li všechno dobře, představíme Gradeho příští rok na jeře při Dobovém leteckém dni. Rozšíří naši sbírku aeroplánů z dob začátku létání.“

Grade se přesunul na práh dráhy a čeká až dosedne vlečný letoun. Ten vypíná Blanika někde v sedmi stech metrech a po „kouli“ se řítí k letišti. Krátký dojezd vlečné a Petr Svoboda přidává plyn. Letounek se rozjíždí, dostává rychlost a odlepuje se. Letí!!

Ubrání plynu a Grade se znovu dotýká země. Takže ještě jednou. Rozjezd, odpoutání, krátká výdrž a stoupání.

Podvečer

Je neděle v podvečer a na okruhu letiště v Mladé Boleslavi se pohybuje cosi, co vzdáleně připomíná létající koště. Jen zasvěcenci poznávají charakteristické tvary tulipánovitých ocasních ploch. Stojíme na trávě, zvednuté hlavy a všem se cuká v koutcích úst. Občas někdo zavrtí hlavou. Trochu nepochopitelné, v době letadel s rychlostí zvuku, tu stojí pár podivínů a tetelí se. Aeroplán se pomalu otáčí ve slunci a já pilotovi tiše závidím. Nad letištěm se vznáší Grade, letounek z pionýrské doby létání.

Jan Kiss